

BREV 4

NATO

BREV 4: USA-imperialismen og Nato.

Den økonomiske situasjonen etter andre verdenskrigen.

Den 2.verdenskrigen førte til økonomisk stagnasjon og tilbakegang for heile Europa. Krigen mot nazi-Tyskland hadde kosta millioner av mennesker livet, produksjonsutstyret var nedslitt og foreldet, de viktigste industriområdene var ødelagt av krigshandlingene og jordbruket var i mange land blitt forsømt.

Det gamle imperialistiske handelssystemet som storkapitalen i Europa hadde herska over gjennom sine kolonier og dominions hadde brutt sammen. Samtidig hadde krigen ført til at Europa hadde blitt enda meir avhengig enn før av forsyninger fra andre land. Storbritannia, Frankrike, Belgia og Tyskland hadde før krigen eksportert industrivarer og importert råvarer fra sine kolonier og dominions i Asia og Afrika, delvis også øst-Europa, nord- og sør-Amerika. Etter krigen var disse kildene ødelagt for kolonimaktene delvis p.g.a. krigshandlingene og delvis som følge av at folket i de tidligere koloniene som hadde kjempa sammen med de allierte mot Tyskland-Italia-Japan reiste seg til kamp for nasjonal uavhengighet og sosial frigjøring. Den brente jords taktikk hadde resultert i at øst-Europa var blitt delvis ødelagt for ei tid når det gjaldt industri- og jordbruksproduksjon.

USA derimot hadde økonomisk oppgang under krigen som følge av den store etterspørselen fra de allierte krigførende makter. Nytt produksjonsutstyr var blitt skapt, nye metoder tatt i bruk og den investerte kapitalen ga stort utbytte.

Tall for å belyse den økonomiske utviklinga under 2.verdenskrigen:

(1)

Europas betalingsbalanse i milliarder dollar.

	1938	1947
Europas import.....	5,8 ..	13,0
Europas eksport.....	<u>3,7</u> ..	<u>6,1</u>
import underskudd...	2,1 ..	6,9
Inntekt av invester.	1,4 ..	0,4
Andre inntekter.....	<u>0,7</u> ..	<u>1,4</u>
Betalingsunderskudd.	0,0 ..	<u>5,5</u>

Eksempel på hva som skjuler seg bak disse tallene er at Storbritannia i 1947 var nødt til å kjøpe kull fra USA, mens det før krigen eksporterte 500 mill. tonn i året.

Produksjonstallene for stål og kull i V-Tyskland og Saar var i 1947 henholdsvis 143 mill. tonn kull og 3,5 mill. tonn stål, mot 220 mill. tonn kull og 17,5 mill. tonn stål i 1938.

I USA blei produksjonen fordoblet fra 1939 til 1944. I 39 var nasjonalinntekta 70 milliarder og i 1947 180 milliarder dollar.

Spørsmål: Drøft på bakgrunn av denne oversikten hvordan forholdet Storbritannia-Frankrike på den ene sida og USA på den andre forandret seg under 2.verdenskrigen, når det gjaldt hvilke makter som blei ledene i den imperialistiske og kolonialistiske utbyttinga av landa i Asia, Afrika og Sør-Amerika.

Den politiske situasjonen etter 2.verdenskrigen.

Kampen mot nazi-Tyskland og dens medhjelpere hadde skapt en enhetlig front blant store deler av folket på tvers av gamle stridsspørsmål og politiske skillelinjer. Takket være sin hardnakkede motstand fra første stund mot nazi-okkupanter og landsforrædere hadde kommunistene fått økt oppslutning fra breie lag av folket i de fleste landa. Samtidig hadde storborgerskapet kompromittert seg som samarbeidsmenn og profitører på nazismen.

I Tsjekkoslovakia fikk kommunistpartiet 38 % av stemmene ved første valget etter krigen. I Italia og Frankrike likeeins over 30 % av stemmene. I Norge fikk NKP 11 representanter inn på Stortinget. Som det i krigsåra hadde vært kommunistene og sosialistene som hadde stått i første rekke i den nasjonale fronten var det de som nå gikk inn for ei nasjonal linje i gjenreisninga basert på fredelig samarbeid mellom de allierte som hadde bekjempa nazismen militært. Ei slik linje ville bety og fjerne importunderskuddet de fleste landa i Europa hadde i 1945 ved oppbygging av en nasjonal industri ved gjensidig hjelp basert på respekt for den enkelte nasjons suverenitet.

Situasjonen i USA og forholdet USA-Sovjet.

Å fjerne importunderskuddet i Europa ville bety at USA måtte gi slipp på sitt eksportoverskudd som de hadde opparbeida seg i forhold til Europa i løpet av krigen.

G.Stoltz sier om dette i (2) "Sterke næringsinteresser i USA både blant eksportører og produsenter for hjemmemarkedet er direkte interessert i at landet opprettholder sitt eksportoverskudd" Dette sjøl-sagt for fortsatt å sikre seg den ekstra-profitt som krigen hadde skapt og for å sikre seg mulighetene til nye markeder og råvarekilder.

På Yalta-konferansen i 1945 hadde de allierte statssjefene Stalin, Churchill og Roosevelt blitt enige på viktige punkter om behandlinga av nazi-Tyskland og dens medhjelpere når de var slått militært. Samarbeidets grunnlag var felles interesser av å hindre at nazismen fikk mulighet til revansjisme. For Tysklands del betydde det oppdeling i okkupasjonssoner. På Potsdam i mai/juni 1945 blei bl.a. Japan diskutert og det blei enighet om at Sovjet skulle erklære krig så snart som mulig. Men bare to dager etter Sovjets krigserklæring slapp USA den første atombomba og ikke lenge etter overga Japan seg betingelsesløst. Truman, som hadde blitt president etter Roosevelt i USA, nekta Sovjet å ta del i overgivelsesforhandlingene og han erklærte 16.august (3) at Japan overhodet ikke ville bli delt opp i okkupasjonssoner. Han undergravde dermed det grunnlaget som samarbeidet de allierte mellom hadde vært basert på og som Yalta-avtalen slo fast. I stedet foreslo Truman at Japan skulle ha baser bemanna med US-soldater. Dette avslo Stalin øyeblikkelig. Dette var USAs første forsøk på å legge Asia under sin militære og økonomiske kontroll. Se meir i brevet om Vietnams historie hvordan USA finansierte Frankrikes militære styrker i Vietnam.

USAs aggresjon mot Sovjet øker. Truman lanserer oppdemnings-doktrina.

I Europa besto USAs økonomiske interesser i å sikre seg det europeiske markedet og å sikre seg råvarer til sitt produksjonsutstyr. Dette for at den oppgangen de hadde hatt under krigen ikke skulle bli snudd til økonomisk tilbakegang og skjerpa politiske motsetninger innen USA.

I september 1945 melder Aftenposten at USA venter 10 millioner arbeidsløse kommende år. Finansdirektøren J.G. Forrest i New York Times utaler ifølge Aftenposten "...at virkningene av Japans nederlag kunne merkes på statistikken som ble offentliggjort i uken som gikk. Stålproduksjonen falt til 60 % av dens kapasitet. Dette er det laveste tall siden 6. mai 1940. Samtidig har staten annullert kontrakter hos 59 firmaer til en verdi av 6,5 milliarder dollar. Samtidig brøt det ut streiker i Jern- og Metallindustrien, transportindustrien med fl. I 1946 blei det registrert 107.475.00 arbeidsdager med streik. (5)

Spørsmål. Hvorfor måtte de økonomiske makthaverne i USA komme i politisk motsetning til de kreftene i Asia og Europa som hadde stått i spissen i kampen mot nazismen ?

Den politiske spenninga økte mellom Sovjet og USA-Storbritannia i og med Storbritanniias militære og økonomiske støtte til den reaksjonære parten i borgerkrigen i Hellas som varte i 44/45 og som brøt ut på nytt i 1946.

Den britiske intervensjonen førte til forfølgning og drap av medlemmer av den nasjonale fronten EAM som hadde stått i første rekke i kampen mot nazistene.

Trass i disse motsetningsforholda møtes de allierte til en ministerkonferanse i Moskva i mars 1947 for å drøfte det økonomiske samarbeidet seg i mellom. Med to dager etter at konferansen var åpna lanserer Truman si doktrine om "containment" (oppdemming) mot kommunismen, og lover lån og pengehjelp til de reaksjonære kreftene i Hellas og Tyrkia. Til tross for denne provokasjonen mot Sovjets venner i Hellas og Tyrkia holdt Stalin fast på at samarbeidet de allierte måtte fortsette på de områder der det enda var mulig, først og fremst for å hindre nazistene å få fotfeste igjen.

I Marshalls-rapport fra konferansen heter det (6): "Stalin erklærte helt til det siste at rivningene bare var de første skjermysler mellom rekogniseringsstyrker og at kompromisser ennå var mulige i de viktigste spørsmåla"

USA lanserer Marshall-planen.

USAs imperialistiske politikk blei tydeligere og tydeligere. I Truman-doktrinens navn lanserte USA Marshall-planen i juni 1947. Hensikten kommer tydelig fram i følgende sitat fra Marshalls lanseringstale: "Gjennomføringa av planen må være knyttet til de europeiske nasjoners indre og ytre forhold, politiske såvel som økonomiske, og den vil også innfluere på andre nasjoners forhold over heile verden" (7) Fra B. Wards bok, Med ryggen mot veggen" heiter det: "Kongressmedlemene og den jevne amerikaner ønsket å få konkrete beviser for at Marshallplanen var et effektivt middel i en motoffensiv mot kommunistene - uten krig. Nå fikk de beviset nettopp på det mest kritiske øyeblikket: November-streikene i Frankrike ebbet ut, landsorganisasjonen ble splittet i en kommunistisk og en ikke-kommunistisk bevegelse."

Om den økonomiske hensikten med Marshallplanen skriver Dagbladet i januar 1948 (8): "Storbritannia vil bli oppfordret til å skaffe tilveie 14 av de 18 strategiske råmaterialer som USA ifølge Marshallplanen planlegger å lagre. På innvidd hold i regjeringen uttaler en

at regjeringen foreløbig er kommet til at bare 7 av de 16 land som deltar i planen, kan ventes å skaffe til veie strategiske mineraler og andre råstoffer. De råstoffene USA venter å få er: Kopper, tinn, sink, nikkel, bly, magan, krom, asbest, bauxitt, cadimium, kobolt, korrundum"

Marshall-planen oppfylte såleis det som den amerikanske storkapitalen måtte få istand for å hindre økonomisk stagnasjon og politisk uro i USA. Den åpna vest-Europa som marked for USA og la forholda til rette for den amerikanske storkapitalen til å overta europeiske bedrifter og råvarekilder.

USAs økonomiske krig mot Sovjet.

For å underlegge seg vest-europa var det nødvendig for USA å svekke kommunistenes politiske innflytelse og å isolere Sovjet som handelsforbindelse for Europa. De første skritt for å isolere Sovjet blei tatt iogmed to forordninger som Kogressen vedtok i desember 1947 og januar 1948 som innebar at handelsdepartementet skulle ha full kontroll med den amerikanske handelen med Sovjet og øst-europa og at alle varer som kunne betraktes som strategiske skulle nektes eksportlisens.

I mars 1948 vedtok Kongressen en ny lov som innebar at Marshallhjelpa bare skulle gis til de land som innførte samme eksportrestriksjoner overfor øst-europa som USA bestemte og gjennomførte. Denne loven blei i K ngressen karakterisert som direkte provoserende overfor Sovjet, næsten som en krigserklæring(9).

Den norske aluminiumsindustrien. Et eksempel på hvordan USA-imperialismen la under seg den nasjonale industrien i Norge.

For å se hva Marshallplanen betydde når det gjaldt å underlegge den nasjonale industrien i Europa under USA-imperialismen er et godt eksempel utviklinga innen den norske aluminiumsindustrien.

Årdal og Sunndal Værk blei stifta i 1947 på grunnlag av anlegg tyskerne hadde bygd under krigen. Det amerikanske selskapet Alcan gjorde fra krigens slutt følgende utspill for å sikre seg bedriften. Det første var et mislykket forsøk på å stoppe utbygginga av ÅSV ved at to av Alcans aluminiumsselskap i Norge henvendte seg til regjeringa og sa at utbygginga av ÅSV ville skade avsetningsmulighetene for de norske aluminiumsbedriftene som allerede fantes.

Alcan gjorde et annet forsøk på å få direkte kontroll over ÅSV ved at tredje Alcan-kontrollert selskap i Norge tilbød seg å kjøpe ÅSV. Alcan gjorde et tredje vellykket utspill ved å bruke Marshallåm som press for å sikre seg innflytelse over ÅSV. USAs myndigheter gikk med på å gi åm til utbygging av ÅSV, så sant ÅSV lot være å utbygge egen oksydfabrikk. Alcan tilbød så langsiktige bytteavtaler med ÅSV ved at Alcan skulle skaffe oksyd hvis ÅSV betalte med en fast andel av aluminiumsproduksjonen og forutsatt at ÅSV ikke skulle bygge ut eget salgsapparat. Den første avtalen som såleis blei påtvunget Norge med regjeringas godkjennelse bandt ÅSV i 15 år fra 1947. Siden midten av femti-åra har det stadig blitt færre uavhengige vidreforedlere - dvs. foredlingsbedrifter som ikke er tilslutta i et av storkonsernene som driver produksjon på alle ledd i produksjonskjeden for aluminium. Etter 1957-58 blei det av denne grunn stadig vanskeligere for ÅSV å få avsatt de deler av aluminiumsproduksjonen som ikke inngikk i bytteavtaler med de nordamerikanske aluminiumsinteressene. ÅSV måtte stadig gå ned i pris for å få solgt denne produksjonen.

Sluttresultatet var at Alcan overtok halvparten av aksjeene i ÅSV i 1967 og fikk dermed selskapet under sin kontroll. Hva dette betydde ga New York Times uttrykk for den 31/3-67 ved å peke på at overtakelsen utvida Alcans ... "aluminiumskapasitet med nesten 20 % og eliminerte en kilde til priskonkurranse som hadde vært en plage for hele industrien"

Det siste utspill fra Alcans side i Norge er at selskapet har bestemt seg for å legge ned NACO (Norsk Al. Company)'s oksydfabrikk i Høyanger som blei starta i 20-åra. Den skal nedlegges som følge av den amerikanske storkapitalens strukturrasjonalisering. På denne måten blei Marshallhjelpa brukt som USA-imperialismens redskap for å skaffe seg indirekte kontroll over ÅSV. Seinere ved hjelp av priskrig, bindende avtaler av forskjellig slag og liknende kunne Alcan overta ÅSV i 1967.

I dag går 40 % av all aluminium som blir produsert i Norge til USA som direkte betaling for råstoffer (oksyd), og av de resterende 60 % går mesteparten til USA for videre bearbeiding. Aluminiumsindustrien i Norge har blitt et underbruk av de amerikansk dominerte imperialistiske trustene, den kjente Mellon-gruppen igjen er den dominerende av de ca. 70 aluminiumsselskaper som idag eier eller kontrollerer produksjon og marked over hele verden.

Spørsmål: Her er brukt aluminiumsindustrien som eksempel. Finn andre eksempler fra andre industrier i Norge som er underlagt USA-imperialismen.
Meir om dette finner en "For Vietnam" nr. 2 1969 og spesialnr. 2 1969 om Nato.

Pr. 31/12-1966 utgjorde USAs andel av aksjer i norske bedrifter 282,3 mill.kr. eller 30 % av samtlige utenlandseide aksjer i norske bedrifter.

Følgende tabell viser utviklinga etter 2. verdenskrigen:

Norske aksjer på amerikanske hender i mill.kr.

År:	Pålydene verdi:	Markedsverdi:
1939	... 43,9	... 36,7
1947	... 48,8	... 48,2
1951	... 50,4	... 77,1
1956	... 68,0	... 143,-
1962	... 185,5	...
1966	... 282,3	...

i tillegg kommer den kontrollen de store amerikanske selskapene har via diverse avtaler, lisenser og liknende. I 1962 var betaling til USA for slike ca. 20 mill.kr. og i dag er sikkert dette tallet meir enn fordobla.

Den norske regjeringa løper USA-imperialismens ærend.

I heile etterkrigstida har det vært bevisst politikk fra den norske regjeringas side å trekke utenlandsk kapital til Norge. Tidligere generalsekretær i FN, Trygve Lie, blei sendt i sin tid til USA av Arbeiderparti-regjeringa som "dollar-ambassadør" for å skaffe utenlandsk kapital til Norge. Lie lovet de amerikanske konsernene store kapital gevinster. Denne politikken krevde sjølsagt, og krever fortsatt politiske og økonomiske fordeler til kapitaleierne i form av lettere utbytteregulering, mildere beskatning osv. F.eks. da Esso skulle bygge raffineri i Norge fikk de så store skattemessige fordeler at det vakte stor misnøye blant norske bedrifter. Da General Motors skulle bygge i Skedsmo i Akershus blei firmaet favorisert skattemessig ved at det skulle slippe skatt i et visst antall år.

Vidre foregår det fra statens side en subsidiering av den amerikanske aluminiumsindustrien. Mens Elkem/Alcoas al.-verk på Lista får levert strøm til ca. 2,15 øre pr. kwh. er gjennomsnittsprisen for heile landet 6,5 øre pr. kwh.

Regjeringa har bl.a. gitt uttrykk for sitt syn på utenlandske investeringer i Norge i Stortingsmelding nr. 39 1967-68. Her meiner de at utenlandske investeringer vil kunne bidra til strukturrasjonaliseringer dvs. bedriftsnedleggelser. Samtidig beklager de at norske bedrifter fører en for lite ekspansiv (imperialistisk) investeringspolitikk i utlandet.

I sin praktiske politikk har regjeringa fleire ganger vist at den opptrer som et haleheng til USA-imperialismen. Deete har ikke minst kommet til uttrykk i dens Vietnam politikk. Samtidig som den nekter å godkjenne Den Demokratiske Republikken Nord-Vietnam, har den godkjent fascistklikken i Saigon. Vidre har den stilt territorium til disposisjon for trening av amerikanske tropper som skal til Vietnam. Vidre selger den våpen (raketter fra Kongsberg Våpnenfabrikk) til Usa-styrkene i Vietnam. Meir om denne halehengspolitikken seinere.

EEC og Nordøk imperialistiske sammenslutninger.

I perioden fra 1958 til 1966 starta meir enn 2 100 amerikanske selskaper virksomheter i Europa. Spesielt dannelsen av EEC førte til en voldsom interesse for Europa. I stedet for å motvirke økt amerikansk kontroll førte dannelsen av EEC til at de amerikanske stor-konsernene oppretta datterselskaper innen området, særlig ved oppkjøp av eksisterende bedrifter for å unngå de eksisterende tollmurer. Spesielt Vest-Tyskland har fått merke dette. I 1966-67 blei såleis tre av de største selskapene i landet overtatt av amerikanske monopoler. Braun A.G. blei overtatt av Gillette Com., A. Teves Machinen und Armaturenfabrik blei overtatt av ITT og Texaco Inc. overtok vest-Tysklands største oljeselskap. Opprettelsen av Nordøk. vil sannsynligvis få de samme følger for norsk industri. Teknisk Ukeblad nr. 21 1969 kunne såleis melde at "Amerikanske oppkjøp av svenske bedrifter skjøt fart ifjor, blant annet gjennom ITTs store ervervelser. Hittil i år har aktiviteten vært forbausende lav, men dette er bare stille før stormen, tror man på svensk hold. Flere svenske bedrifter ligger nå i forhandlinger om salg til amerikanerne og ettersom de amerikanske kjøperne betaler betydelig høyere pris enn det europeerne kan tilby, kommer antagelig et flertall av forhandlingene til å resultere i kjøp. Planene om et nærmere samarbeide mellom de nordiske land har økt USA,s interesse for etablering i Norden"

Dette står totalt i hjel argumentasjonen til de som hevder at et nordisk økonomisk samarbeid vil hindre at amerikansk og europeisk monopol-kapital fortsatt tilraner seg større økonomiske innflytelse i Norge. Resultatet vil bli det motsatte, stadig større norsk underleggelse av USA-imperialismen. Det nye skattesystemet som blei innført 1/1-1970, hvor investeringsavgiften etterhvert vil falle bort, vil sannsynligvis også føre til økt amerikansk investeringsaktivitet i Norge..

Spørsmål. Drøft på hvilke måter en kan si at de forskjellige økonomiske internasjonale samarbeidsorganisasjoner som EEC, EFTA og Nordøk er ei vidreutvikling og befesting av de store monopolvers og storkonsernernes makt over næringslivet. (Fri kapitalbevegelse over landegrensene, tollmurer osv.) Jmfr. brevet om USA-imperialismens oppkomst.

Økonomisk avhengighet betyr politisk undertrykkelse.

Hva betyr så den økonomiske avhengigheten Norge blir bundet til ved at utenlandske storkonserner overtar eller sikrer seg indirekte innflytelse over norske arbeidsplasser?

Den kontrollen de utenlandske interessene får blir sjølsagt utnyttet til å gjøre profitten størst mulig for kapitaleierne som sitter i USA. Disse tar ikke hensyn til de interessene Norge som nasjon kan ha. Nedleggelsen av Naco er et eksempel på det. På denne måten blir grunnlaget for Norges sjølstendighet og uavhengighet undergravd. Den politiske kontrollen vi kan utøve over amerikansk storkapital er minimal. Resultatet er at staten blir et redskap for USA-imperialismen i Norge.

Det finnes og massevis av eksempler på hvordan arbeiderne i de utenlandske bedriftene blir offer for beslutninger og tiltak som blir bestemt langt utenfor Norges grenser. Ofte er også slik at de utenlandske bedriftene er foregangsbedrifter når det gjelder rasjonaliseringer, strukturendringer og liknende tiltak som rammer arbeiderne hardt.

Et eksempel er det lønns- og organisasjonssystemet som er gjennomført ved Esso-raffineriet på Slagentangen. Her blir alle arbeiderne ansatt individuelt som "funksjonærer" med månedslønn. Esso er ikke med i NAF og retter seg sjøldagt ikke etter tariffavtaler. Ved raffinering er det 10 forskjellige lønnsgrupper, som blir laget ut fra "stillingsbeskrivelser". Innen hver gruppe er det fem undergrupper. Midt i hovedgruppa ligger det som en hemmelig lønnskomite regner for normal lønn for ei slik stilling. Hvilken undergruppe arbeideren kommer i blir avgjort ved personvurdering av de nærmeste overordnede. De ansatte får ikke vite hvilken gruppe de står i, og heller ikke hvor de er plassert innafor denne gruppa. Bedriftsledelsen oppfordrer de ansatte til å abgi hverandre. Klager og rapporter på arbeidskamerater blir gjerne premiert ved lønnspålegg, mens upopulære klager på arbeidsforhold fører ofte til tynnere lønningspose. Ut fra dette lønnsystemet kan Esso nærmest gjøre hva de vil med de ansatte. De arbeiderne som blir plassert i laveste gruppe er slike som bedriften er interessert i å bli kvitt. Bedriftsledelsen vet det er arbeidsledighet i distriktet og spiller på det. Ved en amerikansk bedrift i Sauda ga lønnsnemda arbeiderne et tillegg på 10 øre i timen. Dette nektet bedriften å godta ved å henvise til at firmaet ikke var medlem av NAF!

Nato- Redskap for USA-imperialismen i Europa.

Den beste måten USA-imperialismen kan sikre seg sine økonomiske interesser i Norge på, er å sikre seg at Norge blir underlagt USAs militære og politiske makt. Dette er formålet med Nato. For å klargjøre dette kan vi se på den utviklinga som fulgte Marshallplanen i forholdet mellom USA og Europa. Marshallplanen betydde at USAs storkapital fikk innflytelse og kontroll over næringslivet i de europeiske landa. Handelsrestriksjonene USA påtvang vest-europa førte til at Sovjet og øst-europa blei isolert fra resten av europa. Dette var det økonomiske grunnlaget for opprettelsen av Nato, for å befeste og utvide det USA hadde vunnet i sin økonomiske krig mot de nasjonale interessene i Europa og mot Sovjet. Økonomen G. Stolz sier om dette (I0) "Gjennom sine disposisjoner innenfor Marshallhjelpens ramme har Washington et avgjørende ord både i den økonomiske og politiske utviklingen i Europa." Når det gjelder hvilke krefter som stod bak planen nevner Stoltz at en stor del av stillingene i det administrasjonsapparatet som fulgte Marshallplanen blei besatt med aktive forretningsfolk. (II)

Marshallplanen kom opp i Stortinget i februar 1948 etter at det hadde vært avholdt konferanser i Paris og London. Den sovjetiske utenriksministeren Molotov avslo planen sammen med Polen, Tsjekkoslovakia, Bulgaria, Romania, Polen og Albania med den begrunnelse at den krenka de europeiske staters suverenitet.

I Stortinget bemerket utenriksministeren (I2): "Vår delegasjon godtok etter å ha forelagt spørsmålet for regjeringen på enkelte punkter løsninger som avvek fra det vi prinsipielt hadde arbeidet for: vi ville ikke være med på å skape noe dypere skille i Europa." Seinere skulle det vise seg at avviket skulle bli det prinsipielle, nemlig stadig å skape større skille ved å rette militær trusel mot Sovjet og øst-europa.

Den politiske utviklinga mellom USA og Sovjet.

Vi skal ikke her trekke fram alle hendelser som skjedde på det politiske og militære området like etter 2. verdenskrigen og som enda i det som har blitt kalt den kalde krigen. Den økonomiske utviklinga har vi behandla tidligere, og vi skal her peke på de viktigste trekkene i denne utviklinga som førte til dannelsen av Nato i 1949 og opprettelsen av Warszawa-pakten i 1954.

Det som vi idag ser som resultatet av denne utviklinga er at USA og Sovjet har delt Europa mellom seg, og kontrollerer hver sin del såvel økonomisk som militært. Men å tegne dette bildet slik i begynnelsen av femti-åra ville være å hoppe over 20 års historie fra 1950 til 1970. I begynnelsen så vi at kapitalkreftene i USA hadde som eneste utvei for å unngå økonomisk tilbakegang og politisk uro å holde på og å utvide det markedet som den 2. verdenskrigen hadde skapt, likeledes at de både i Europa og i Asia var ute for å sikre seg råvarer til fortsatt produksjon.

Sovjet hadde delvis blitt ødelagt som følge av krigshandlingene og mista millioner av mennesker. Økonomisk hadde de like etter krigen som de andre landa i Europa behov for lån og kreditter til gjenreisninga. Dette håpa de på å få fra USA som var det eneste landet som hadde tjent på krigen i kroner og ører.

USA gjenreiser de kreftene i Europa som hadde støttet nazismen.

Like etter 2.verdenskrigen starta USA en økonomisk krig mot Sovjet og kommunistene i Europa.(Foran valget i Italia gjorde de kjent at landet ikke kom til å få Marshallplan dersom kommunistene blei stemt til regjeringsmakta.)(13)

I denne økonomiske ekspansjonistiske krigen gjenreiste de de tyske finans-og junkerkretsene som hadde finansiert Hitler til makta i 30-åra.Slik undergravde de det som hadde vært grunnlaget for samarbeidet mellom de allierte:undertrykkelse av nazismen i Tyskland og dens medhjelpere.Viseformannen i National Lawyer's Guild(den amerikanske sakførerforening)Opper skreiv om frikjennelsesdommen av Schacht som var tysk riksbanksjef fra 1933-39.(14):"Etter denne skamløse frikjennelsen av Schacht gir den avgjørelsen juridisk sanksjon til hele den ødeleggende politikken USA fører i Tyskland. ... Vi förfølger anti-fascister og oppmuntrer de industriherrene i Tyskland som vil opprette nye kartellavtaler som i sin virkning betyr en trussel mot verdensfreden!"

Gustav Krupp som hadde støttet Hitler med 12 millioner mark blei likevins frikjent av amerikanske dommere.Det samme som skjedde med I.G. Farbens direktører som var anklaga for masse mord og forslaving av tusener av mennesker.

Den 11.juni 1948 kunngjorde den amerikanske militærregjeringa i den amerikanske okkupasjonssonen at dobbelt sonens tyske administrasjonen fikk tillatelse til å benytte bestående kartellavtaler og å opprette nye.(SE 13)

Potsdamavtalen som de allierte under krigen hadde undertegna inneholdt bl.a.oppløsning av de tyske monopolene og kartellavtalene for, som det het i avtalen,de betydde en trussel mot verdensfreden.(Se 13)

Denne aggressive økonomiske og politiske linja var USA-imperialismens første tiltak for å underlegge seg Europa,og til det tregte de hjelp av europeisk storkapital mot folket i landa.

Sovjet tok straks skritt for å stoppe denne ved at den Røde Hær som hadde befridd øst-europa tok skritt for å befeste de posisjoner de hadde og hindre at agenter for USA-imperialismen skulle utnytte den svake økonomiske situasjonen til angrep mot Sovjet.

Men samtidig holdt Sovjet muligheten oppe for forhandlinger om denne splittelsen av Europa.Seinest i 1950 da USAs utenriksminister avslo tilbud om toppmøte mellom Truman og Stalin som Churchill gikk inn for.(13)

Så tidlig som i juli 1946 skriver den amerikanske handelsminister Henry A.Wallace i et privat brev til Truman om USAs militære oppbygging av baser mot Sovjet og USAs fortsatte produksjon av langdistanse bombefly.(15)"Jeg kan ikke annet enn se at disse handlingene fører til at resten av verden må tro vi bare snakker tomme ord om fred ved forhandlingsbordet. ... Hvordan ville vi ta det om Sovjet og ikke vi hadde atombomben.Om Sovjet og ikke vi hadde langdistansebombefly og baser mindre enn 1600 km.fra vår kyst. ..."

Under Tsjekkoslovakia-hendingene i 1949 erklærte den svenske finansminister Ernst Wigfors at den største faren i den kalde krigen ikke var aggresjon fra øst,men preventivt angrep fra USA(15)

H.Hopkins,Roosevelts og Trumans spesielle utsending til Sovjet under 2.verdenskrigen skreiv like før han døde i begynnelsen av 1946(15)."
Vår Sovjet-politikk må ikke bestemmes av folk som allerede har avgjort at det ikke er mulig å samarbeide med russerne,og at våre interesser nødvendigvis må være motstridende og tilslutt føre til krig. Etter mitt syn er dette en politikk som bare kan føre til katastrofe."

Spørsmål: Drøft hvordan Nato ga og gir fritt spillerom for de krefter som hadde støttet nazismen fra 30-åra.

Stikkord: tyske Nato offiserer, Krupp og andre finansfyrster.

Jamnfør de kreftene USA samarbeida med i Europa etter 2. verdenskrigen med de kreftene som de satsa på i Asia, Vietnam.

Norges medlemskap i Nato.

Aksepteringa av Marshallplanen betydde for Norge at vegen lå åpen til at USA kunne sikre seg den militære kontrollen. I januar inviterte utenriksminister Acheson Norge til å delta i forhandlinger om en atlantehavspakt, og satte som frist 21. januar om Norge ønsket å delta i drøftingene.

Møte fulgte møte i rask rekkefølge for regjeringa i Norge. Først forhandlinger om nordisk forsvarsforbund den 5., 11., 23. og 29. januar. USA pressa på for å få Norge med ved å erklære at bare medlemskap i atlantehavspakt kunne gi våpenhjelp fra USA. Rykter blei fabrikert i State Departement i Washington om nært forestående sovjetisk angrep på Norge. (16). Hendingene i Tsjekkoslovakia i februar, der kommunistene overtok makta etter at de borgerlige hadde forsøkt å sette de utenfor ~~samlingsregjeringa~~, blei brukt til voldsom hets mot kommunistene og Sovjet. Likeeins sendte rederkretser i Norge brev til regjeringa der de ^{med} trusler krevde norsk medlemskap i atlantehavspakt sammen med USA.

Forhandlingene om nordisk forsvarsforbund mislyktes, og i februar dro utenriksministeren sammen med gruppeførerne for parta på Stortinget, unntatt NKP, til Washington for å delta i drøftinger om atlantehavspakt.

På Arbeiderpartiets landmøte 17.-20. februar vedtok et fleirtall tilslutning til en atlantehavspakt, enda pakten på det tidspunktet ikke var utforma i Washington. Samtidig avga regjeringa erklæring til Sovjet om at ikke utenlandske militære baser ville bli tillatt oppretta på norsk jord, noe som utviklinga etterpå har vist var en papirerklæring. Den 3/3 vedtok Stortinget på lukket møte at en skulle forhandle om medlemskap og den 4/4 undertegna regjeringa A-pakten.

Spørsmål: Drøft om opprettelsen av Nato var nødvendig for å sikre USA-imperialismens interesser i vest-Europa.

Norges integrering i Nato.

Oppbygginga av den militære organisasjonen starta i 1950-51. Den har siden pågått uten pause, skrittvis og nærmest ubmerket for folkeopinionen og nesten uten debatt. Prinsippvedtak i Natos ministerkonferanser er blitt aktuell politikk i medlemslanda ofte fleire år etter. Dette som et ledd i føre opinionen bak lyset og dra seg unna paliamentarisk kontroll.

I dag er Nato "den mektigste organisasjon som verden noen gang har sett", sier den forhenværende generalsekretæren Henri Spaak. I denne organisasjonen inngår Norge og det norske forsvaret som "en integrerende del av fellesforsvaret". Da H. Lange fratrådte som utenriksminister ga han det råd at "under kommende meningsutvekslinger i Nato bør Norge være blant dem som sterkest mulig holder på den grad

av integrering medlemslandene imellom har utviklet på det militære området"

For å kunne forstå hva det egentlig innebærer for Norge å være integrert i Nato er det nødvendig å ta for seg den integrasjonsprosessen som vi har vært og fortsatt er delaktig i.

Denne Nato integrasjonen representerer en indre trusel mot frihet og folkestyre i betydningen sjølstendighet og demokratiske beslutningsprosesser. Gjennom snart 25 år har Natos organer fått overdrad meir og meir både formell og faktisk myndighet som før blei utøvdsjonalt. Det er vidre klart at erklæringer om så-kalte sær-standpunkter i Nato for Norges vedkommende ikke er dekkende for de faktiske forhold. Norge er i dag en kostbar utstyrt base for USA-imperialismen som et ledd i dens verdensomspennende nett.

Unntakslovene og kupp-planene i Nato.

Det klareste uttrykk for Natos undertrykkende funksjon over folkene i medlemslanda er unntakslovene. Den norske unntaksloven blei vedtatt av Stortinget i 1950 på grunnlag av Odelstingsproposisjonene nr. 78, 79 og 80 av 1949. Denne loven gir regjeringa diktatorisk myndighet i situasjoner der de sjøl bestemmer om Norge er i fare for å bli dradd med i krig eller under alvorlige indrekonflikter i Norge. Denne myndigheten omfatter dødsstraff etter 24 timers rettergang. (Se meir om disse lovene og bakgrunnsstoff i For Vietnam Spesiellnr. 2 1969 og nr. 3 1969)

I de siste åra har det blitt avslørt planer som er direkte fortsettelse av unntaksloven om hvordan USAs militære styrker skal slå ned opprør eller omfattende motstand mot USA-imperialismen, dersom Natos militære ledere finner at ikke unntaksloven er tilstrekkelig.

De så-kalte Prometheusplanene blei avslørt i Italia, og fascistkuppet i Hellas blei delvis gjennomført etter disse planene. De går ut på at de militære Nato-myndighetene skal bruke alle midler til å slå ned uro som kan true USAs interesser i medlemslanda i Nato. I tilfelle militæret i det aktuelle land ikke klarer det med egne midler "...Kan US-stykkene gå til slik aksjon som US-överst kommanderende anser som nødvendig enten det skjer på egen hånd eller i samarbeid med regjeringen i landet." Et eksempel er at USAs middelhavsflåte ankra opp i Athens havnsby Piræus under kuppet i april 1967.

(Vidre lesing For Vietnam spesialnr. 2 i artikkelen Bekjemp Nato-Fascismen)

Macconny-planene som USA har bekrefta riktigheten av består av detaljerte planer om hvor USA vil slippe ned styrker i fallskjerm i tilfelle folket skulle gå til åpen motstand mot USA-imperialismen. For Norges del er tre slike slipp-plasser nevnt. (Se Fritt Norge nr. I, avisa til kampanjen Nato ut av Norge).

Nato som et ledd i USAs aggressive politikk mot Sovjet i begynnelsen av femtiåra.

Unntaksloven og Nato-planene som kom etterhvert stramma USA-imperialismens grep over folket i medlemslanda. Men i den første tida fram til samarbeidet mellom USA og Sovjet tok til i siste halvdel av 50-åra var og Nato et redskap for USAs aggressive politikk retta mot Sovjet. Seinere har denne aggressive politikken blitt retta mot Kina. Det første steget var Vest-Tysklands opprustning og formelle medlemskap i 1954. Hvordan den norske regjeringa behandla dette spørsmålet er også et godt eksempel på hvordan halehengspolitikken til hva USA-imperialismen dikterte har fungert i praksis.

Den 23. januar erklærte regjeringa i et momrandum til Stortinget at den betrakta tysk tråleviske på det åpne hav som en potensiell fare og at det måtte begrenses til et visst antall skip under streng kontroll.(17)

I Stortinget i desember 1948 svarte Lange på et spørsmål angående rykter om vesttysk opprustning at han ikke trodde slike påstander var saklig berettiget.

I desember 1949 erklærte Lange fra New York: "Vi er imidlertid glade over å vite at verken i USA eller i Storbritannia er de ansvarlige statsmenn for å gi tyskerne lov til å ruste opp eller ta del i det militære samarbeidet innenfor rammen av Atlanterhavspakten"(17)

Men allerede i september 1950 erklærte regjeringa i Stortinget at de ikke ville gå prinsipielt i mot å opprette tyske militære avdelinger som et ledd i en fellesstyrke for demokratiene, som det het.

Denne erkjeringa blei ikke realitetsbehandla av Stortinget, men klubba enstemmig gjennom. I 1951 og 52 blei det gjort vedtak i Stortinget om vest-tysk integrering i Nato, og da med henvisning til "vedtaket" i september 1950.

Endelig i november 1954 var vest-tysk medlemskap og opprustning klart for endelig og formell vedtakelse. Det skjedde da med å hen- vise til alle de trappetrinns "vedtake" som hadde blitt gjort før.

I Stortinget kom det til motstand mot denne form for demokrati. Løberg fra Ap uttalte "at han ikke var så naiv at man kan gi meg det kvotevis, uten at jeg på forhånd tar avstand." Ramndal fra Venstre sa: "...eg skal erleg vedgå at det har vorti gjord vedtak som eg ikkje har teki resevasjon ved -utanriks- ministeren nemde i sin tale både fra 1950 og 1951 vedtak og føre- setnader - som det hadde vori mykje gildare for meg i dag ikkje å ha vori med på."(17)

Vest-Tysklands medlemskap og opprustning betydde ytterligere re- vansje for de kreftene som hadde støtta Hitler og nazismen. Den reaksjonære politiker Adenauer som seinere blei statsminister ut- talte dette klart etter offentliggjørelsen av Atlanterhavspakten i 1949 (iflg. Stockholms-Tidningen 21. mars 1949, her sitert etter Fredens Fiender): "Den kommende tyske regjering bør fra første øyeblikk av arbeide for medlemskap. Medtagelsen av Vest-Tyskland gjennom hentyd- ningen til okkupasjonstroppene i art. 6 er kuliminasjonene på en av de mest fantastiske omveltninger historien har sett. Hele den vest- lige verden holder på å samle seg, ikke bare til sitt eget forsvar, men også til Tysklands forsvar uten at Tyskland derfor har forplikt- et seg til noen ting. Tilogmed land som for fire år siden var okku- pert, lover i virkligheten å forsvare sine tidligere okkupanter" Denne verdenshistoriske begivenhet var gjenrøisinga av den tyske nazismen i USA-imperialismens tjeneste.

Devest-tyske sosialdemokratene gikk i mot Vest-Tysklands medlemskap i Nato, det sammegjorde fleirtallet i Labours parlamentsgruppe og det franske sosialistpartiet.

I Stortinget talte fleire av Ap-representantene mot medlemskap, men stemte for etter press fra regjeringa. Utenfor Stortinget manife- sterte det seg også en sterk opinion mot Vest-Tysklands medlemskap. Meir om dette sist i brevet.

Undertrykkelsen av Norges militære og politiske sjølstendighet blei hardere utover i 50-og 60 åra. Den base-erklæringa regjeringa ga til Sovjet i 1949 blei gradvis undergravd ettersom Norge blei meir og meir integrert i Nato. I 1968 kunne Nordlands Framtid fortelle om øvelser som var lagt opp med tanke på bruk av kjernefysiske våpen enda regjeringa hadde erklært at slike øvelser ikke ville finne sted. Loven av 1935 om våpensalg som tillot våpeneksport bare til land som ikke var i krig, blei i 1959 endra slik at myndighetene kunne selge Nasty-marine-båter til USA. I 1962 blei Hellas og Tyrkia medlemmer og støtten til de reaksjonære kreftene i disse landa økte. Natovåpen og Nato-offiserer blei brukt til å slå ned frigjøringsrørsler i Portugals kolonier.

I øst-europa endra Warszawa-pakten karakter ettersom samarbeidet mellom USA og Sovjet utvikla seg under Krutsjovs regime i Sovjet. I staden for at det primære skulle være forsvar mot imperialistiske framstøt fra USA og dens europeiske medhjelpere, blei pakten meir og meir et redskap for makthaverne i Kreml for å kontrollere medlemslanda økonomisk og politisk. Det tydeligste eksempel på dette var Sovjets invasjon i Tsjekkoslovakia i 1968. Et skritt vidare i denne utviklinga er forslaget om all europeisk sikkerhetsavtale som avløsning for Nato og Warszawapakten der USA og Sovjet vil dele de europeiske statene mellom seg og kontrollere hver sin del. (Meir om dette i Fritt Norge nr. 1)

Spørsmål: Drøft på hvilke andre områder enn de militære og økonomiske at Norges medlemsskap i Nato betyr undertrykkelse av arbeidet for nasjonal sjølstendighet. Se på den rolle skolene, presse, kringkasting osv. spiller. Finn eksempler fra avisene og andre steder på den halehengspolitikken regjeringa fører til USA-imperialismen.

Kampen mot Nato.

Kampen mot norsk medlemsskap i Nato i 1949 blei prega av den raske måten som spørsmålet blei avgjort på. Bare fire måneder gikk fra Acheson lanserte planen til regjeringa underskreiv medlemsbetingelsene i Washington. Å etablere en effektiv opposisjon utenfor de eksisterende partier var nesten umulig. I tillegg blei det lagt voldsomt press på tvilere og motstandere innen de forskjellige partia. Unntatt da NKP som fra første øyeblikk var mot norsk tilslutning.

På Arbeiderpartiets landsmøte kjørte ledelsen ei formell linje og prøvde etter beste evne å skjule at vedtaket som skulle fattes var realitetsvotering for eller mot medlemsskap. Lange sa at det ikke var spørsmål om å votere over Atlanterhavspakt, men at det gjaldt "...spørsmål om vi skal delta i et solidarisk samvirke av alle demokratiske stater". (12) Avstemminga ga ved prøvevotering 320 for, og 35 mot. Den endelige avstemminga var enstemmig.

Trass i den korte tida og alskens "lure" knep fra Nato-ledelsen i Arbeiderpartiet manifesterte det seg likevel en kraftig opposisjon mot Norges Nato medlemskap. Først og fremst fra NKP og deres II Stortingsrepresentanter. Men også fra enkeltpersoner, fagforeninger og diverse progressive organisasjoner kom motstanden til syne. Men både da og opp gjennom femti-åra blei det piska opp en voldsom hets mot Nato-motstandere. Ingen aviser lot de få spalteplass og alle syn som avvek fra Nato-ledelsen blei stempla som kommunistisk og undertrykt i beste Maccarthy-stil.

Hvor redd Nato-ledelsen i AP har vært for debatt om Nato-spørsmålet viser den taktikken de har brukt i Stortinget og bruker når det gjelder vedtak angående Norges sikkerhetspolitikk. Alle vedtak blir gjort av den utvida Utenrikskomiteen der kun håndplukka Nato-Stortingsmenn får plass. Når så disse har strødd sand på det USA-imperialismen har bestemt, blir innstillingene klubba gjennom Stortinget helst enstemmig, og med minst mulig debatt. På denne måten blir enhver opposisjon innen pro-Natopartia effektivt hindra i å komme til uttrykk.

Motstanden mot Nato kom igjen til uttrykk da Stortinget behandla unntaksloven i 1950. Politilover, fascistlover, arbeiderterror var karakteristikker som utallige resolusjoner fra fagforeninger, bedriftsklubber og progressive organisasjoner ga den. Møter blei arrangert og tusener av underskrifter samla inn blant intellektuelle og arbeidere. Under den kalde krigens høydepunkt forsøkte ^{Nato-lederne} med alle midler å kneble motstanden mot Nato. Sekretæren i AP Håkon Læe dro til USA på CIA-kurs, og kom tilbake og produserte kommunist-hets finansiert av CIA. AUF blei infiltrert og subsidiert av CIA gjennom sin internasjonale organisasjon ISY. Vest-Tysklands medlemskap i Nato førte igjen til omfattende motstand blant folket, og da de første tyske Nato-offiserene kom til Norge blei de møtt med store demonstrasjoner og streik i mange bedrifter.

I heile perioden var svakheten med kampen mot Nato at den mangla et klart enhetlig grunnlag som kampen kunne drives etter. Det eksisterte heller ikke noen organisasjon utenfor partia som kunne arbeide kontinuerlig og samle om seg aktivister som kunne gå i spissen for kampen. Motstanderne hoppa i staden på de konkrete sakene ettersom de dukka opp, og arbeidet blei ikke samordna slik at det kunne lykkes å mobilisere stadig fleire på lengre sikt.

Resultatet av de forskjellige organisatoriske uttrykk kampen mot Nato og atomvåpen manifesterte seg gjennom blei dannelsen av SF i 1960. Men SF var et politisk parti med hovedaktiviteten i det parlamentariske arbeidet gjennom Stortinget, og kunne derfor heller ikke samle om seg aktivister på et enhetlig grunnlag mot Nato. Men utenfor partia vokste det fram en antiimperialistisk opinion først og fremst retta mot USA-imperialismens folkemord i Vietnam. Men Vietnam fikk også fleire og fleire til å innse sammenhengen mellom USA-imperialismen i Asia og dens redskap Nato i Norge. (Meir om dette i brevet om Vietnam arbeidets historie i Norge)

Kampanjen mot Nato blei stifta på et tverrpolitisk grunnlag, og som alle andre tverrpolitiske landsorganisasjoner fikk den ikke utretta noe på grunn av indre politisk uenighet mellom de forskjellige partia som var representerte i ledelsen. Dette ga seg blant annet uttrykk i at den ikke fikk vedtatt noe klart anti-imperialistisk grunnlag før på landmöte hösten 1969. Da etter strid mellom de som ville bevare organisasjonen som tverrpolitisk, og de som ville organisere en anti-imperialistisk enhetsfront mot USA-imperialismen i Norge.
(Meir om dette i Fritt Norge nr. I 1969)

Spørsmål: Solidaritetskomiteen for Vietnam og kampanjen Norge ut
Nato er begge anti-imperialistiske organisasjoner. Hvilke arbeidsoppgaver har de felles, og hva skiller dem?

Litteraturhenvisning:

1: Talla er henta fra B. Ward "Med ryggen mot veggen" Tiden 1949

2: Ibid I

3: A. Werth "Russia at War, 1941-45" Barrie & Rockliff 1964

4: Ibid 3

5: I følge E. Golman "The Crucial Decade"

6: J. Friis "Norsk utenrikspolitikk etter krigen"

7: Ibid 6

8: Ibid 6

9: Kontrast nr. 3, 1969

10: Ibid I

11: Ibid I

12: Radikal Debatt nr. I 1965

13: M. Sayers & A. E. Kahn: "Fredens fiender" Falken Forlag 1949

14: Ibid I 3

15: D. Horowitz "Den kalde krigen" Pax Forlag

16: J. Vogt "Partisen på forpost" Pax Forlag

17: Ibid I 2